

Василь Сліпак: історія як міф

Анастасія Пащенко

«Міф»

Сценаристи: Леонід Кантер, Іван Ясній, Олена Мішина

Режисери: Леонід Кантер, Іван Ясній

Оповідач Орест Сліпак

Оператори: Іван Ясній, Володимир Людкевич, Андрій Коваль,

Сергій Князєв

Виробництво: Кінокомпанія NGO «Tribu Verde», Ukrainian State Film Agency, «International Production Center FOR-POST», 2018

Василь Сліпак у фільмі «Міф». Режисери Леонід Кантер, Іван Ясній. 2018.

Загибель Василя Сліпака на фронті стала символічною, втілюючи чи не головну трагедію війни. Найстрашніший її наслідок – людські смерті. Особливо ж боляче, коли гине правдивий цвіт нації.

Оперний співак, що половину життя прожив у Франції, стає активістом Майдану, а згодом гине на Донбасі. Біографія, варта стати міфом новітньої української історії. Міфом, звісно, в первісному значенні – як історії, що консолідує соціум. Цю значеннєву підоснову не могли не врахувати автори фільму Леонід Кантер, Іван Ясній та Олена Мішина, обираючи назву «Міф». Хоча насправді вона пішла від позивного Сліпака. І походження у псевдо «музичне», від Мефістофеля, що його арію любив співати герой. З чого витворений «Міф»? Традиційно – з архівних відео, записів концертів, інтерв'ю близьких. Менш традиційні – любительські відео бійців, серед них запис останнього бою Сліпака–Міфа (його власника, бійця Розписного, на жаль, також уже немає)¹. З них змонтовано приголомшливу сцену останніх хвилин життя співака. Кадри, ніби пульсуючі напругою тих хвилин, показують їх очима... спостерігача, оператора-бійця, душі Василя (на цей образ наштовхує звукоряд – спів)? Мимоволі виникає питання, чи етично показувати такий запис у фільмі, хай документальному. Проте саме він дає правдивий доторк до героя: парадокс, але, спостерігаючи смерть Міфа, глядач повніше сприймає його життя. А це було чи не головним завданням творців. Що, втім, не завадило (а скорше навіть допомогло) їм піднести життя героя до символу.

Однією з головних режисерських «знахідок» стало залучення анімації – і як засобу «пожвавити» зображення (анімовані титри), і як засобу символізації, виведення історії на інший рівень сприйняття. Щоправда, виглядає це радше як творчий експеримент, і сказати, що він вдався

повністю, важко. «Стрибаючі» титри у кадрах з оповідачами виглядають дещо легковажно. Щодо основної анімаційної складової – у цій техніці виконана казка Джанні Родарі «Джельсоміно в країні брехунів», що її обрали як «культурний код» для біографії (чи агіографії?) Сліпака. Ідея, безперечно, цікава. Але вставлення однієї історії в рамки іншої породило моменти відвертого «притягування» паралелей, не завжди доречних. Включаючи головну. Адже Джельсоміно переміг, і загалом заслужив свій щасливий кінець. У житті ж, за визнанням самих читців казки у фільмі, і Міф загинув, і Україна ще не врятована.

Тут підходимо до центрального питання. Чи варто було Сліпаку йти на фронт? Єдиної відповіді тут немає і навряд чи може бути. З одного боку – думка, що унікальному співаку не місце на війні. Її поділяють його викладачі й колишня кохана Ліза. Вона впевнена: кожен має робити свою справу, себто співак – співати, солдат – воювати. Все це так, але... Згадаймо, як починалася війна. Коли тисячі професійних військових, зневаживши військову честь, порушили присягу і перейшли на бік ворога, коли професійні чиновники не могли впоратися із воєнними замовленнями, словом, коли показала себе багаторічна деморалізація армії – у стрій вступили десятки тисяч «непрофесіоналів», що взяли на себе ролі солдатів, інтендантів, лікарів, військкорів. Одним із них був Василь Сліпак. Так, сам-один він не врятував Україну; проте був серед тисяч, що не пустили ворога далі. Жертва його не марна. І взагалі, як слушно зауважив один із оповідачів, Василь був господарем свого життя і волів розпоряджатися ним по-своєму.

«Міф» – це історія людини, що сама обрала шлях. Тож і сприймається в душі «оптимістичної трагедії». Безперечна перевага фільму – прагнення уникнути «синдрому мучеництва». Обрано максимально «мажорну» тональність, і показана історія не смерті, а життя і творчості. До того ж не лише мистецької: зрештою, і громадянська діяльність співака теж була формою творчості.

Так, маємо поповнення українського кіномеморіалу, що робить внесок до промоції вітчизняних і історії, і міфу.

¹ За що помер Василь Сліпак: стрічку «Міф» про всесвітньо відомого оперного співака показали у Києві // https://24tv.ua/za_shho_pomer_vasil_slipak_strichku_mif_pro_ysesvitno_vidomogo_opernogo_spivaka_pokazali_u_kiyevi_n924284